

KULTŪRA

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

Pamąstymai pirmąjį rudens mėnesį

Taip – jau ruduo. Su įstabaus vaizdingumo voratinkliais krūmuose, kurie saulėje žėri perlų karoliukais. Ir su voru, išitaisiusiu to perlinio audklo, nusidriekusio tarp krūmo šakų, pakraštyje. Voras laukia musės, kurią meilingai priims į savo glėbį, tiksliau – į savo žabtus... Ir suvalgys, nes musė jam yra tik maistas. Kaip mums duona kasdieninė, be kurios negalėtume gyventi.

Taigi pratęsiu „Priedo“ redaktorės Renatos nostalgiskus atsidusimus, kad jau laikas pabusti iš vasaros sapno ir kibti į darbus. Atsibudimai labiau laukia menininkų ir šiaip miesto gyventojų. Taip pat Lietuvos moksleivijos, palepinusios save net užsieniuose. Kaip puiku just, kad Europos, ir ne tik jos, sienos laisvos, keliauk kur širdis geidžia...

Lietuvos ūkininkams praėjusi vasara buvo ne tik darbų, bet ir didelių rūpesčių metas. Kaip išauginti derlių mūsų laiko juostai neįprastoje sausroje. Kaip paruošti žemę maitintoją būsimų metų derliui... Kaip nepamesti galvos, sprendžiant ūkinius ir politinius uždavinius, kurių nešykšti Lietuvai neįprastas šiemetinis Seimas su jo pretenzingais ir ambicingais vadovais...

Pavasaris – ruduo; vasara – žiema. Gamta dalijasi tarpusavyje savo lobiais, kuriuos dosniai atiduoda žmonėms. Bet žmonės nėra tie gerieji gamtos lobių šeimininkai, taikiai ir tauriai tarpusavyje besidalijantys Dievo ir gamtos duotomis dovanomis. Praraja tarp turto ir skurdo gilėja, tuo labiau, kuo dosniau gamta jais dalijasi su mumis. Turčių apetitai tik auga, o skurdžių neviltis gramzdina nelaimėlius į alkoholį, prieš kurį bando kovoti Seimo donkichotai, nesuprasdami, kad ne nuo to galo pradėjo.

Dar niekad Lietuvos valdžia nebuvo tokia dviveidė, susipriešinusi ir silpna, neturinti nei krypties, kur sukti tautos gyvenimo vairą, nei supratimo, kaip ir kuo gyvena šalia jos esantys eiliniai miestų ir kaimų žmonės. Valdžia, mūvinti „baltomis pirštinaitėmis“, niekada nesupras nei girtuoklių širdgėlos, nei elgetų nevilties, nei daugiavaikių šeimų troškimų, nei mokytojų ar gydytojų darbo prasmės ir svarbos. Lietuvos aukštoji valdžia savo gyvenimą nuo žmonių atsitvėrė seimų ir ministerijų sienomis, tik retsykiais, o gal ir gana dažnai, išjudėdama į kokią nors Polineziją, Malaiziją arba karštuosius Pietų kurortus. Juk pavargsta, besiriedami tarpusavyje, kaltindami vieni kitus. Be to, jau prasideda varžytuvės dėl įtakos kaimų ir miestelių gyventojams: ne už kalnų Prezidento rinkimai...

Taigi mūsų laukia aukščiausiojo rango žmogaus rinkimai. Kaip jaučiame ir matome, šiais metais pretendentų į aukščiausiąją valdžią netruks. Bankininkai, valdininkai, seimūnai pasišovę įrodyti, kad jie, tapę prezidentais, darytų didelius perversmus žmonių gerovės ir taikos pasaulyje labui. Net Naglis Puteikis, garsėjantis savo ypatingu charakteriu... Mat, jiems labai parūpo Tėvynės gerovės reikalai. Žinoma, pirmiausia savi, juk valdžiai Lietuvoje gyventi gera...

Aldona Žemaitytė

efoto.lt nuotr.

GRANDINĖS MĖNESIENOJE

Ten jokios upės netekėjo,
Nes ir nebuvo ten jokių.
Tik mėnuo naktimis regėjo
Tenai tiek prietarų klaikių,

Kad pats virpėjo, nusigandęs
Slaptingų savo spindulių.
O tamsoje žvilgėjo grandys –
Gal ne žmonių, gal gyvulių?

Ir augau aš tenai tarp girių,
Kurios žaliuotų be manęs.
Tačiau gyvenimas man skyrė
Tuos mėnulių, tas grandines.

Jonas Strielkūnas

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2018 m. suteikė 10 000 Eur paramą šeštadieniniam „Draugo“ priedui „Kultūra“, projektui „Lietuvos kultūros sklaida ir kultūros paveldo išsaugojimas bei lietuviybės puoselėjimas pasaulyje“

Šio šeštadienio Kultūros turinys

1-as psl. Aldona Žemaitytė. Pamąstymai pirmąjį rudens mėnesį • 2-as psl. Leonas Peleckis-Kaktavičius. Rašytojo užrašai. Prezidentas Valdas Adamkus (2) • 3-as psl. Onė Baliukonytė. Laukinės vaivorykštės. Eilėraščiai 4-as psl. Algis Vaškevičius. Odesos kino festivalis – tarp meno ir politikos • 5-as psl. Aldona Žemaitytė. Didvyriškų kovų pėdsakais • 6-as psl. Romualdas Kriaučiūnas. „Humanae vitae“ enciklikai – jau penkiasdešimt • 7-as psl. Ieva Marija Mendeikaitė. Iš Vilniaus į Berlyną ir atgal • 8-as psl. Kultūros kronika

Kitame numeryje: Kaip gyvena mokslininkai Kaune • Naujos knygos

Gražina Linkevičiūtė tremtyje

Petras Linkevičius su žmona Janina Adamkavičiūte ir sūnumi. Apie 1927 m.

Marija Adamkavičienė – Valdo Adamkaus ir Gražinos Linkevičiūtės močiutė. 1967 m.

RAŠYTOJO UŽRAŠAI (2)

Leonas Peleckis-Kaktavičius

Tęsinys. Pradžia 2018 m. rugsėjo 1 d. „Kultūroje“

„TURBŪT KITO TOKIO ŽMOGAUS NEBUVAU SUTIKUSI“

„Kokie ryšiai sieja su Prezidentu? Esu Prezidento žmonos Almos Nutautaitės, tos pačios, su kuria iki ištremimo buvome geriausios draugės, pusseserė. Mūsų mamos buvo ne tik seserys, bet ir nepaprastai geros draugės. Be to, likimas taip lėmė, kad Jakutijoje tėvai užaugino vienintelę V. Adamkaus pusseserę Gražiną“, – pasakoja Sigutė Kačinskienė.

Tai, kad Alma ištėkėjo už Valdo, Sigutė sužinojo grįžusi į Lietuvą. Pusseserė ieškojo senuoju adresu. Nors ant voko būdavo Nutautų pavardė, laiškus dažniausiai rašydavo Valdas. „Jie buvo labai įdomūs, tačiau juos pasirašydavo tik vardu, pavardės ilgai nežinojau. Kodėl jis taip elgėsi, sužinojau susitikusi – jau šeštojo dešimtmečio pradžioje jis buvo aktyvus lietuvių išeivių veikėjas. Turbūt mano mamos sesers skausmas dėl mūsų ištremimo persidavė dabartiniam Prezidentui, kuris surinktą gausybę parašų vežė į Vašingtoną, kad palengvintų tremtinių dalį“, – mano ponias Sigutė.

Pirmą kartą su V. Adamkumi susitiko 1972 metais. Po poros metų jis į Lietuvą atvyko drauge su Alma. „Susitikimas buvo nepaprastas“. Adamkai labai norėjo, kad Bojarskai aplankytų juos. Pirmiausia kvietimą atsiuntė mamai. Neišleido. Kai S. Kačinskienės neišleido penktąjį kartą, ji važiavo į Vilnių ir mėgino ieškoti teisybės „rusišku būdu“: pasiprašė priimama kompartijos centro komitete, pas užsienio ir vidaus reikalų ministrus. „Neleidžiat, duokit atsakymą raštu, kad galėčiau giminaičiui pranešti, kodėl“. Pagaliau išleido.

Didžiausią išpūdį iš susitikimų Amerikoje ponias Sigutei paliko tautiečių pagarba V. Adamkui, jo paties tolerancija, žmoniškumas, mokėjimas išklaupti kitą. Apie pastarąją savybę S. Kačinskienė sako: „Turbūt kito tokio žmogaus nebuvo sutikusi“.

Tada Adamkai dar gyveno Marquette Parko rajone ir turėjo savo verslą – žymaus tautiečio Bačiūno perleistą poilsiavietę. „Anų laikų išeiviui, dideliame Lietuvos patriotui Bačiūnui labai patiko Adamkus, ir jis sudarė sąlygas jam tą poilsiavietę perimti“.

Anot ponios Sigutės, bevišint nebuvo dienos, kad nebūtų prisiminta okupuotoji Lietuva. Ji bandė lyginti, kaip Lietuvos ilgesys buvo juntamas Jakutijoje ir kaip Amerikoje. Ir ten, ir čia sklandė panašūs jausmai, nors gyvenimo sąlygos ir buvo nepalyginamos. Pasitaikė ir toks momentas, kai ją

Paskutinis Šiaulių burmistras Petras Linkevičius. 1938 m.

užgavo keli ponai, patraukdami per dantį – tikriausiai būsianti kokia nors KGB agentė, jei išleido atvykti Amerikon. „Valdas sugebėjo apsaugoti nuo tokių užuominų“. Toji netikėta patirtis tiek patyrusiai laptevietai buvo itin skaudi.

„ADAMKAUS DALIS“ – ANTRAJAME NAMO AUKŠTE

Ar kai V. Adamkus pas jus prisiregistravo, jau žinojo, kad ateityje kandidatuos į Prezidentus? „Tikrai ne“, – sako ponias Sigutė ir papasakoja tokią istoriją.

1992 metais, kaip neretai būdavo, V. Adamkus atvyko per Rygą. Patogiau būdavo pasitikti Lietuvos pasieniečiui ar muitininkui išdidžiai parodė lietuvišką pasą. Šis pasakė: „Bet jūsų pasas nesutvar-

kytas“. Teko išsitraukti diplomato pasą. Grįžo į automobilį nustebeš: „Pase trūksta kažkokios registracijos“. – „O, sakau, smulkmena, aš tave priregistruosiu“.

V. Adamkaus nustebimas suprantamas: Vakarų valstybėse registracijos spaudos pasuose nėra. Kadangi Birutės g. 28 ploto pakankamai, policijos komisariato vadovas neprieštaravo prašymui priregistruoti. Taip 1992 metų rudenį V. Adamkus tapo šiauliečiu.

Iki Nepriklausomybės atkūrimo V. Adamkus lankydavosi Lietuvoje kartą per metus, o vėliau vis daugiau reikalų atsirasdavo, atvažiuodavo 3-4 kartus per metus, bet greitai ėmė atvykti kas 2-3 mėnesius. Šiauliuose praleisdavo daug laiko. „Adamkaus dalis“ antrajame namo aukšte – miegamasis ir svetainė – atsirado po namo rekonstravimo, dar iki L. Bojarsko mirties 1987-aisiais. „Rekonstruoti medinį namą, kurį vis sunkiau buvo perdažyti, – tėvelio iniciatyva. Žinoma, be Valdo pagalbos to nebūtume padarę. Kai nutarėme apmūryti, Adamkus pasakė: „Padarykite kaip pridera, kad langai būtų dideli. Ir kad mes su Alma turėtume kambarį“.

Adamkų kambarys – su langais į gatvę, kuria gėtinai retai važiuoja automobiliai. Jame – lietuviški baldai: šešių durų spinta, dvigulė lova, trijų dalių veidrodžiai su spintelėmis. „O kur tos garsiosios šlepetės?“ – pasmalsauju. „Dabar jau išvežtos į Vilnių“, – juokiasi S. Kačinskienė.

Ant veidrodžio staliuko – daug neatplėštų laiškų. Ponias Sigutė pasakoja, kad jų vis daugėja, šį V. Adamkaus adresą kažkokiu būdu sužino vis daugiau žmonių. Dirbti, atvykęs į Šiaulius, V. Adamkus mėgo svetainėje prie lietuviško tradicinio valgomojo stalo. Rašomojo stalo čia nėra. Čia ir pakankamai išvaizdūs, patogūs foteliai, staliukas, televizorius, didžiulė sekcija, įrėmintos trys nuotraukos: Alma ir Valdas Adamkai Sapieginės miškuose 1974-aisiais (ją ypač mėgo Sigutės mama, kuri kartodavo, kad gražesnių Adamkų nėra mačiusi, be to, joje Alma ypač panaši į savo mamą), sutinkant Naujuosius metus 1986-aisiais JAV ir po pirmos viešos kalbos Lietuvoje, Šiaulių inžinierių namuose 1987-aisiais.

„Čia nemažai metų buvo ne tik jo rūbai, bet ir knygos, dokumentai. Net ir išvažiuodamas dvasiškai jis pasilikdavo Lietuvoje. Vos parvažiavęs, būdavo, jau skambina: „Na, kas naujo, kas spaudoje, kas?“ – pasakoja S. Kačinskienė.

O kad tiek skausmo matęs jų namas taps ir Lietuvos Prezidento užuovėja, turbūt joks fantastas negalėjo išpranašauti, kalba ponias Sigutė, apgailestaudama, kad šito jau niekada nesužinos tremtyje sveikatą praradę ir taip anksčiau Anapilin išėję tėvai.

Janina Adamkavičiūtė ir Petras Linkevičius netrukus po vestuvių.

Leono Peleckio-Kaktavičiaus asmeninio archyvo nuotraukos

Nukelta į 3 psl.

Atkelta iš 2 psl.

2. VALDO ADAMKAUS PUSSESERĖ
PERĖJO SOVIETŲ PRAGARO RATUS

Grazina Linkevičiūtė-Giedraitienė kartais lyg ir atsitiktinai pasijunta besukanti Dvaro gatvės link. Netoli senojo Antano Gricevičiaus lietuvių saldainių fabriko „Rūta” stovintis namas, pažymėtas 39-uuju numeriu, traukia lyg neįgyvendintos svajonės. Tačiau net Lietuvai vėl tapus nepriklausoma, taip ir neišdrįso peržengti gimtųjų namų slenkščio – jai rodosi, kad čia gyvenantys svetimi žmonės visai nekalti kaip tik čia gavę butus.

Prieš keliolika metų tik iš išorės šiuos namus apžiūrėjo ir su pusbroliu Valdu Adamkum, tuomet dar būsimu Lietuvos Respublikos Prezidentu. Čia jis augo iki trejų metų.

Tačiau tarp jų – amžiaus skirtumas, ir pirmą sykį susitikti buvo lemta tik po daugelio dešimtmečių, jau praėjus odisėjas prie Laptevų jūros, paženklintai „ledo vaiko” etikete.

NUO SIBIRO LIETUVIŲ BATALIONO
ĮKŪRĖJO IKI ŠIAULIŲ BURMISTRO

Kaip atsitiko, kad vienintelė Prezidento giminaitė iš tėvo pusės visiškai nežinoma? Nelengvai pavyko prakalbinti ponią Gražiną ir šių eilučių autoriui. Tai – žmogus, kuris visiškai nenori būti dėmesio centre. Pagelbėjo nebent tai, kad susitikti rekomendavo taip pat laptevietė. Na, gal dar tai, kad prikėliau iš užmaršties Venclauskių šeimą.

Paskutinis Šiaulių miesto burmistras Petras Linkevičius, Gražinos tėvas, taip pat nedovanotinai užmirštas. Dukros manymu, jei apie ką ir reikėtų papasakoti, tai tik apie jį. Nepriklausomoje Lietuvoje iš viso Šiauliuose buvo septyni burmistrai. P. Linkevičius juo tapo 1938 m. rugpjūčio 18 d., būdamas keturiasdešimties.

Iš išlikusių šeimos narių atsiminimų, archyvinių dokumentų nesunku susidaryti įspūdingos, išimenančios asmenybės atvaizdą. Baigęs Rygos realinę mokyklą, mokėsi karo mokykloje Peterburge. Pirmojo karo, bolševikinio perversmo neramumai nubloškė į Sibirą. 1918 metais Čeliabinske kartu su kitais lietuvių karininkais organizavo Sibiro lietuvių batalioną, tikėjosi su ginklo draugais grįžti į gimtąjį kraštą ir tarnauti tautos valstybės kariuomenėje. 1919 metais P. Linkevičiaus vadovaujamas batalionas kovėsi su bolševikais, pats vadas buvo sužeistas. Netrukus bolševikai laimėjo, lietuvių batalionas iširo. 1920 metais, kai Lietuvos Respublika ir sovietų Rusija pasikeitė politkaliniais, tarp laimingųjų buvo ir P. Linkevičius. Lietuvoje jį paskyrė į kariuomenės Vyriausiąją štabą. Drauge pradėjo studijuoti teisę Kaune, Vytauto Didžiojo universitete, kuri baigęs iš karinės tarnybos pasitraukė ir apsigyveno Šiauliuose.

Tai buvo 1925 metais. Porą metų P. Linkevičius dirbo taikos teisėju, o vėliau ėmėsi advokato praktikos. Jis prisimenamas ne tik kaip puikus juristas, bet ir kaip pareigingas visuomenininkas. Pirmą sykį Šiaulių miesto tarybos nariu išrenkamas 1935-aisiais. Per trejetą metų įgyto autoriteto pakako tapti miesto vadovu.

Kaip dukrai yra pasakojęs ne vienas senas šiaulietis, P. Linkevičius buvo mėgstamas miestiečių burmistras. Labiausiai imponavo jo sąžiningumas ir noras kuo daugiau pasitarnauti savo miestui. Prieš tai buvusio burmistro J. Valančiaus veikloje buvo nemažai aplaidumo, net finansinių pažeidimų, todėl į savivaldybę buvo žiūrima per padidinamąjį stiklą. P. Linkevičius viltis pateisino: visur parbrėždavo būtinumą taupiai naudoti lėšas, žiūrėjo, kad į miesto kasą įplauktų visi mokesčiai, ypač rūpinosi socialiniais reikalais, naujomis darbo vietomis, atpigino kurui naudojamas durpes, neturtingiems vaikams skyrė pašalpas. Be to, jam burmistraujant buvo tiesiamos vandentiekio-kanalizacijos linijos, pradėta itin svarbių miesto pastatų – ligoninės, centrinio pašto, viešbučio statyba.

Nukelta į 8 psl.

ONĖ BALIUKONYTĖ LAUKINĖS VAIVORYKŠTĖS

efoto.lt nuotr.

Balto ir keisto. Didelio didelio –
Tarsi akmens pasidėti po galva.
Sustok. Iš tolo klausyk, ką kalba.
Žiūrėk, ką vyrai neša ant skydo.

Tik nebijoti. Tiktai nebijoti.
Juokeis pribėgus. Sakei, kad gera.
Išaušus arklius parveda. Aria.
Aparia lapkritį. Aparia gruodį.

Mes dar sapnuosim, kaip rudenį lyja.
Kaip aikštės tuščios. Kaip žaizdos maudžia.
Sustok – užminsi. Dega po medžiais
Raudonos žvaigždės tarsi žarijos.

Svirkus pripylė ir į žemę kasė
Kviečių geltoną sėklą. Kaip šviesa.
Tu neik pro šalį vienas – išsigąsi,
Ilgai nešiosies ugnį akyse.

Tu neik pro šalį. Neik pro šalį. Neiki.
Didžiulis vėjas, keistas – virš visų.
Ir laikrodžiuos pelėsiais kvepia laikas.
Ir man baisu. Ir man labai baisu.

Jau senių akys vis arčiau prie žemės.
Jau girgžda durys. Lubos ir stalai.
Ir tik dabar pamatė, kad gyveno,
Kad rašė, kad kalbėjo – negerai...

Kai nešim šviesą.
Kai garsiai juoksis. Atsigręs į mus.
Kai ant kalvos sustosim –
Ir giedosim.

Bus saulė.
Pats vidurdienis tada.
Sunkiausias metas –
Ir geriausias metas.

Kai nešim šviesą.
Paslėps vaikus ir langus uždarys.
Ir pas duris –
Stovės su kirviais.

Kai nukris, kai sudegs visos žvaigždės,
Kai neliks danguje nė vienos,
Kas sėdės ir raudos, ir dainuos
Ištuštėjusių miestų aikštėse?

Tuoj sutems. Uždarykit duris.
Kyla vėjas, ir renkasi debesys.
Nežiūrėk! Nežiūrėk... Akys
Nepažįstamo keisto žvėries.

Niekas mūsų dabar neapgins.
Nei malda. Nei giesmė. Nei tylėjimas.
Ir mano gražiausi eilėraščiai –
Tik šešėliai ant juodo vandens.

Negirdėsi. Bus tylu nežmoniškai.
Ko bijai? Bijai bijai bijai...
Kaip virves eilėraščius vijai,
Kaip kanapės susivijo žodžiai.

Ir dabar pati jau nežinai,
Kur tiesa, kur melas. Galas galas...
Tam, kas buvo. Ir ieškosi amen –
Žodžio to – kaip laukuose akmens.

Tik šiltai aprenkite vaikus –
Vakare jau bus vėlu. Užmiršit,
Kad norėjot visą dieną mirti,
Ir miegosit – ramūs – be sapnų.

Kokia tu keista,
Mano nakties svajone.
Rytui atėjus,
Aš jau bijau tavęs.

Valtys parplauks,
Pilnos žuvų negyvų.
Ar tau nesunku, žmogau,
Žiūrėti į jų akis?

Tu nekalbėk –
Žodžiai tokie tušti.
Žodžiai banalūs
Niekam daugiau nepadės.

Riksmas – tegu.
Riksmas – virš akmenų,
Virš mūsų galvų
Tegu sužydės juodai.

Ir vėl iš tyko suanglėja medžiai.
Pajuosta rankos. Uždarai duris.
Save už stalo sodini kaip svečių
Pačiam didžiulės žemės vidury.

Toli už girių pirklių šviesos keistos.
Šunų lojimas ir žmonių šneka.
Paskui kas naktį vėl sapnuoji gaisrą,
Vėl glostai liepsną virpančia ranka.

Algis Vaškevičius prie pagrindinės festivalio vietos

Legendiniai Potiomkino laiptai, kur buvo filmuotas „Šarvuotis Potiomkinas“

ODESOS KINO FESTIVALIS – TARP MENO IR POLITIKOS

Algis Vaškevičius

Jau daug metų domiuosi kinu ir naujaisiomis jo tendencijomis, kiekvienais metais pažiūriu dešimtis „Kino pavasario“ festivalio filmų Lietuvoje, esu ne kartą lankęsis ir Maskvos, Varšuvos, taip pat Berlyno tarptautiniuose kino festivaliuose. Kino festivaliai – tai puiki proga pamatyti naujausius filmus, susitikti su jų kūrėjais, pabūti būryje tokių pat kino mylėtojų, kurie valandomis gali stovėti eilėse ir po filmo peržiūros dar ilgai ir ugningai apie jį diskutuoti.

Šiemet nusprendžiau pirmą kartą apsilankyti Odesos tarptautiniame kino festivalyje Ukrainoje, nes buvo įdomu, kaip toks didelis renginys vyksta šioje šalyje, kokio jis lygio būna, kokius filmus festivalio rengėjams pavyksta įsigyti ir kokias kino žvaigždes pasikviesti. Į Odesą dar viliojo ir galimybė laisvu laiku tarp filmų pasidžiaugti šilta Juodąja jūra ir jos 7 kilometrus besitęsiančiais paplūdimiais šiame mieste, taip pat ir patrauklios, gerokai mažesnės nei Lietuvoje kainos.

Jau iš anksto panaršęs internete sužinojau, kad likus keliems mėnesiams iki festivalio į jį galima nusipirkti abonementą, kuris leidžia pamatyti visus festivalio filmus, dalyvauti susitikimuose su kino filmų kūrėjais, pasinaudoti įvairiomis nuolaidomis maitinimo įstaigose, taip pat nemokamai važinėti specialiu transportu tarp kino teatrų, kur buvo rodomi filmai. Tai išties geras pasirinkimas, nes už nepilnus 40 eurų buvo galimybė pamatyti visus 140 festivalio filmų. Tiesa, šis abonementas nesuteikė teisės dalyvauti festivalio atidaryme ir uždaryme, taip pat vakarėliuose – už VIP leidimą jau būtų reikėję mokėti per 200 eurų.

Per 9 festivalio dienas pavyko pamatyti 14 įvairių filmų, kuriuos pasirinkau iš gausios programos. Nors šis festivalis – jaunas ir šiemet surengtas vos 9 kartą, bet reikia pastebėti, kad jo rengėjams pavyko gauti pačius naujausius filmus, šiemet sulaukusius didžiausio dėmesio Kanų, Berlyno, Venecijos ir kituose pripažintuose kino festivaliuose. Šiemet pirmą kartą organizatoriai sumanė naujovę – abonementų savininkams į pasirinktus filmus iš anksto reikėjo įsigyti nemokamus bilietus. Juos buvo galima išsaugoti savo telefone, tad pateikimas į filmus didesnių problemų nekėlė, eilės tirpo greitai, o daugybė festivalio savanorių dirbo gana profesionaliai.

Paminklas V. Vysockiui

Festivalio atidarymas ir uždarymas surengtas prabanga spindinčiuose Odesos operos ir baletų teatro rūmuose, prie kurių jau iš anksto rikiavosi kino gerbėjai. Raudonuojanti kilmu žingsniavo aktoriai, režisieriai, kino kūrėjai. Reikia pastebėti, kad žiūrovus visada vilioja kino žvaigždės, o jų atvykimas nepigiai kainuoja. Ypatingo ryškumo žvaigždžių šiemet Odesoje nebuvo – bene ryškiausia iš jų reikėtų laikyti amerikiečių aktorių Eric Roberts – beprotiškai daug dirbantis 62 metų aktorius yra nusifilmavęs beveik 500 kino juostų ir serialų, yra nominuotas „Oskarui“, apdovanotas daugybėje festivalių.

Daugelis yra girdėjęs apie šio aktoriaus problemas dėl narkotikų vartojimo, kiti jį žino kaip ne mažiau garsios jo sesers aktorės ir tikros kino žvaigždės, Julia Roberts brolių. Festivalyje šis svečias daug bendravo su žiūrovais, noriai atsakinėjo į jų klausimus, dalino autografus ir uždarymo metu įteikė prizą už viso gyvenimo nuopelnus ukrainiečių aktorei Adai Rogovcevai. Tokį pat apdovanojimą už nuopelnus gavo ir prancūzų kino aktorė Jacqueline Bisset, vaidinusi garsių režisierių John Huston, Romano

Polanskio ir François Truffaut filmuose. Ši aktorė festivalyje turbūt ir buvo ryškiausia žvaigždė, sulaukusi didžiausio kino mėgėjų dėmesio. Kiek mažiau jo teko kitam prancūzui Denis Lavant, taip pat vaidinusiame garsių režisierių filmuose.

Kiekvienais metais festivalis prasideda ypatingoje vietoje ypatingu filmo rodymu. Ta vieta – tai garsieji Potiomkino laiptai, kuriuos kino režisierius Sergejus Eizenšteinas įamžino 1925 metų filme „Šarvuotis Potiomkinas“. Dabar šiuos laiptus Europos kino akademija yra pripažinusi kino paveldu, ir apie tai liudijanti lentelė su garsaus kino režisieriaus Wim Wenders parašu yra pritvirtinta laiptų pradžioje. Turbūt daugelis atsimena tą kadra, kai kazokų kareiviai šaudė į beginklę minią ant šių laiptų, žmonės paklaikę bėga viską pakeliui mindami, o laiptais rieda vaikiškas vežimėlis su kūdikiu jame.

Ant šių laiptų šiemet įsitaisę tūkstančiai žiūrovų pamatė amerikiečių kino klasiką – pora metų anksčiau už „Šarvuotį Potiomkiną“ sukurtą filmą „Safety Last“ su garsiuoju kino komiku Harold Lloyd. Filme yra turbūt taip pat visiems kino mėgėjams žinoma scena, kai šio aktoriaus personažas kabo virš gatvės nuo didelio laikrodžio rodyklės.

Dar vienas kino šedevras buvo demonstruotas po atviru dangumi Ševčenkos parke esančiame Žaliajame teatre. Tai režisieriaus Stanley Kubrick „2001 metų kosminė odiseja“. Šiam filmui šiemet sukako lygiai 50 metų, bet žiūrėti jį po žvaigždėtų Odesos dangumi, kai taip ryškiai švietė ir mėnulis, negalėjau nesistebėti, kokie išpūdingi jo specialieji techniniai efektai, nors per tą pusšimtį metų šioje kino srityje pasiekta labai ir labai daug. Tikrai fantastiškas jausmas buvo tą vakarą ten žiūrėti būtent šį filmą.

Konkursinėje festivalio programoje dėl pagrindinio apdovanojimo

varžėsi 12 naujausių juostų iš įvairių šalių. Pavyko pamatyti keletą iš jų. O šių metų festivalyje geriausiu užsienio filmu vertinimo komisija išrinko graikų juostą „Gailestis“, pasakojančią apie vyrą, kuris dėl žmonos ligos yra apimtas visuotinio liūdesio, o šiai netikėtai pabudus iš komos ir sveikstant, kai visi aplinkui džiūgauja, ima tos buvusios liūdesio būsenos ilgėtis.

Svarbiausiu festivalio apdovanojimu yra laikomas Didysis prizas, kurį vienam ar kitam filmui skiria žiūrovai, balsuodami už jiems patikusius kūrinius. Šiemet palankiausių žiūrovų vertinimo sulaukė bendras Vokietijos, Rusijos, Baltarusijos ir JAV gamybos filmas „Krištolo gulbė“ – jo režisierėi Darijai Žuk buvo įteiktas 10 tūkstančių eurų apdovanojimas. Filmas pasakoja apie posovietinėje Baltarusijoje gyvenančią bedarbę Veliją ir jos pastangas bet kokia kaina emigruoti į Jungtines Amerikos Valstijas.

Kalbant apie man labiausiai patikusius filmus, visų pirma paminėčiau tuos, kurie buvo rodyti ne pagrindinėje, o kitose programose. Tai ir įvairių kino festivalių laureatai, ir specialūs seansai, kuriuose gali pamatyti tikrai įdomių juostų. Didelį išpūdį paliko ir „Kino pavasaryje“ Vilniuje šiemet rodytas, bet ten nepamatytas vokiečių filmas „Kapitonas“, kurio veiksmas vyksta Antrojo pasaulinio karo pabaigoje, kai vokiečių armijos dezertyras persikūnija į aukščiausio rango pareigūną ir iš paprasto eilinio tampa žiauriu sadistu.

Tikras malonumas buvo žiūrėti mano labai mėgstamo JAV režisieriaus Gus Van Sant naujausią filmą „Nesijaudink, jis toli nenueis“ Filmą pagrįstas tikra istorija ir pasakoja apie John Callahan (dar vienas puikus aktoriaus Joaquin Phoenix vaidmuo), kuris aistringai myli gyvenimą, mėto nešvankius juokelius ir mėgsta išgerti, bet po vieno audringo vakarėlio patenka į siaubingą autoavariją. Paralyžuotas, ilgai įkalbinėjamas, jis pagaliau pradeda lankyti anoniminių alkoholikų susirinkimus, kurių metu atranda savo talentą – pasirodo, jis yra labai gabus karikatūristas, kurio laukia tarptautinis pripažinimas. Tai tikrai jaudinanti ir šmaikšti istorija, kuri jau pasiekė ir plačiuosius ekranus Lietuvoje.

Daugiau tikėjau iš lenkų režisieriaus Paweł Pawlikowski naujojo filmo „Šaltasis karas“, kurio 2013 metais sukurtas filmas „Ida“ laimėjo „Oskarą“ kaip geriausias užsienio filmas ir daugybę kitų apdovanojimų. Naujoji juosta į Odesą atkeliavo jau apdovanota šių metų Kanų kino festivalyje už geriausią režisūrą.

Odesos kino studijoje – daug įdomių eksponatų.

A. Vaškevičiaus nuotraukos

Didvyriškų kovų pėdsakais

Aldona Žemaitytė

Rašytojas, teatrolas, buvęs LRT dokumentinių filmų studijos vyr. redaktorius Eugenijus Ignatavičius yra išleidęs ne vieną knygą apie Lietuvos partizanų kovas, sukūręs scenarijų filmui „Stirna“. Daugelio jo knygų tema vis ta pati – skaudžiai teisi ir tiesi: apie partizanų pasipriešinimą bolševikiniams okupantams, siekusiems pavergti mūsų Tėvynę. Priešinosi pirmosios Lietuvos Respublikos jaunimas, išaugintas meilės ir atsakomybės Tėvynei idealais. Mokytojai ir jų mokiniai. Karininkai, puskarininkiai, aukštųjų mokyklų studentai... Kažkodėl nepavyksta įsivaizduoti, kad taip būtų, jei mūsų valstybę ištiktų panaši bėda. Ar nesikartotų masinis bėgimas į Vakarus, beje, iš istorijos žinomas ir apie masišką jaunuomenės traukimąsi į Vakarus, kai Lietuvą pokario metais okupavo Sovietų sąjunga.

Lietuvos partizaninio karo tema vyrauja ir naujoje Eugenijaus Ignatavičiaus publicistikos knygoje „Nepabūgę laisvės“ (Vilnius, 2018 m.), skirtoje Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiui. Pavadinimas verčia pamąstyti: ar nėra paradoksalus pats knygos pavadinimas. Tik tekstai atskleidžia tą paradoksalią tiesą – nujausdami, o vėliau iš tikrųjų žinodami savo nepavydėtiną likimą, jauni karo mokyklos auklėtiniai, gimnazistai, studentai išėjo partizanauti, sunkų vargą miškuose vargti, tikėdami savo pasiaukojimo Tėvynei prasme: Lietuva privalo būti laisva, nesvarbu, kokia auka būtų sudėta ant jos laisvės aukuro.

O auka buvo neaprepiamai didelė ir skaudi. Kankinimas NKVD budelių įrengtose patalpose; miestelių aikštėse tysantys išniekintų ir sušaudytų partizanų lavonai, prie kurių net artimieji nebūdavo prileidžiami; Vilniaus kalėjimo rūšiai, kur vykdavo dar šurpesni tardymai ir kankinimai... Kam pavyko ištrūkti iš mirties nagų, tų laukė tremtis į neperžengiamus Sibiro miškus, į kasyklas, kur žmonės lyg musės krisdavo neištvėrę nuožmių gyvenimo sąlygų – sunkaus darbo iki išsekimo, bado, šalčio... Išgyvendavo jaunesni ir stipresni... O ištremtų senelių, vyresnio amžiaus žmonių ir kūdikių kapais nukloti Sibiro miškų ir Kazachstano stepių plotai... Jie tik dabar, nors laisve mėgaujamės jau keletą dešimtmečių, atrandami studentų, tapusių „Misija Sibiras“ dalyviais.

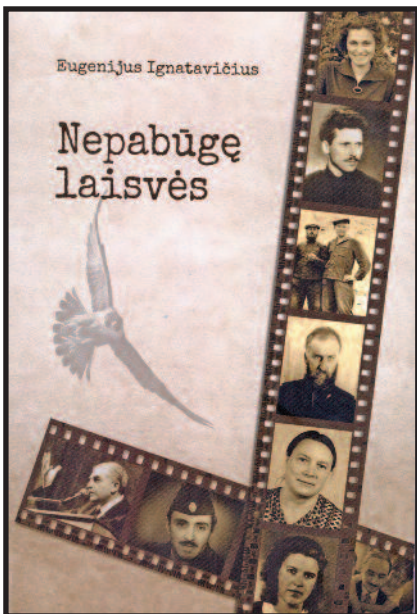
Pokarinė mūsų tautos tragedija turi būti įamžinta ne tik knygose, bet ir kino filmuose, teatru scenose. Turi būti aiškinama mokyklose, o tarp aukštosios mokyklos auklėtinių turi rasti vis daugiau jaunų žmonių, kuriems rūpėtų didžiosios kovos prieš okupantus įamžinimas knygose, teatro spektakliuose, kine... Tai siekiamybė. Nežinau, ar naujoji po Atgimimo užaugusi karta, o ir pati Lietuva, padarė viską, kad neliktų tarp mūsų nuosėdų dėl elgesio tokių žmonių, kaip teatralė Rūta Vanagaitė ar tūlas Jurijus Titovas, išitaisęs Klaipėdos valdžios paunksmėje.

Šie mano pamąstymai – tai, muzikos termi-

nais kalbant, įvadas į knygos herojų pasaulį. Juos galima vadinti herojais, tuos jaunos ano laiko žmones, grubiai kalbant, žaidusius *va bank* su savo gyvenimu. Dauguma jų žuvo miškuose, kovodami prieš daug galingesnę prieštą, kuriam padėjo išdavikai, buvę partizanai, sučiupti priešo ir neištvėrę žvėriškų kankinimų. Kodėl Adolfas Ramanauskas-Vanagas tapo tautos vertybe, jo vardą pavadinti šie metai, apie jį prirašyta knygų ir pastatytas filmas? Todėl kad jis ištverė ir velnio gundymus, ir nežmoniškų kankinimų, įrodydamas, kad žmogaus dvasia yra galingesnė už kūną ir tik ji valdo žmogų. Stipri žmogaus dvasia, gyvenanti liauname kūne...

Eugenijus Ignatavičius visada domėjosi Lietuvos partizanų – miško brolių tema. Dar moksleivis būdamas, jis paragavo sovietinio kalėjimo ir lagerių duonos. Kalėjo Kuibyševio srities, Stavropolio kalėjimuose. Paleistas į laisvę baigė darbo vakarinę mokyklą, studijavo anuometinėje Lietuvos konservatorijoje, teatros fakultete. Maskvoje lankė pasaulinės literatūros instituto aukštuosius kursus. Dirbo Lietuvos televizijoje, savitiraštyje „Literatūra ir menas“, Kultūros ministerijos Meno reikalų valdyboje, Kauno dramos teatre, Lietuvos teatro draugijoje, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykloje, LRT dokumentinių filmų studijos vyr. redaktoriumi... Jo apsakymų, novelių temos – pokario ir vėlesnių laikų kaimo žmonių likimai. Jis rašė pjeses vaikams, scenarijus meniniams ir dokumentiniams filmams. Parengė tremtinių atsiminimų knygas. Pabuvo ir aktorias kailyje.

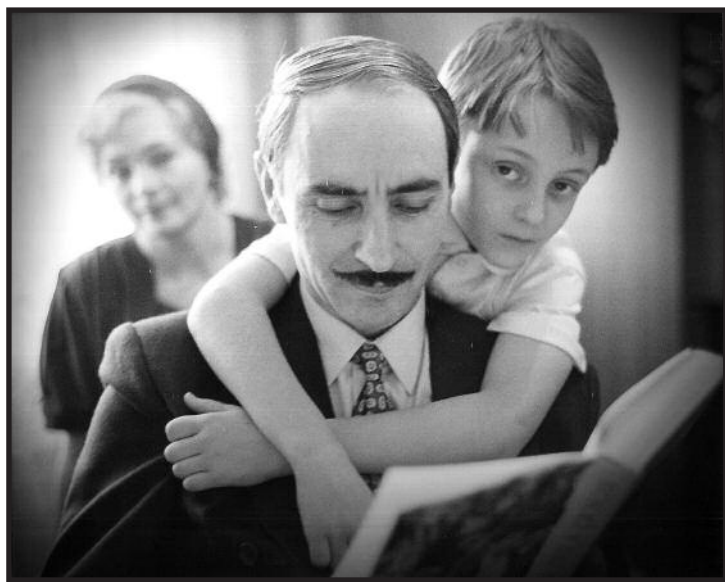
Eugenijaus Ignatavičiaus knyga „Nepabūgę laisvės“ sudaryta iš trijų pasakojimų. Aukštaitė iš Atkočių kaimo Ukmergės apskrityje Janina Jalskaitė-Klonienė pasakoja giminės istoriją, prisimindama savo senelį „daraktorių“, carinės Rusijos okupuotoje Lietuvoje mokiusį vaikus rašto ir platinusio lietuvišką spaudą. Antrasis jos pasakojimas – prisiminimai jau iš atkurtos Lietuvos laikų – apie

Eugenijus Ignatavičius. *Nepabūgę laisvės*. – Vilnius, 2018

Partizanų ryšininkė Izabelė Vilimaitė-Stirna mėgaujasi laisve rudėjančiuose kaimo laukuose

Čečėnijos prezidentas Džocharas Dudačevs su žmona ir sūnumi

Mokyklą ir Bažnyčią, nes „mokytojai ir kunigai į mūsų širdis įskiepijo patriotizmą, tikėjimą ir siekį mokslo žinių“. Taip paruoštas Lietuvos jaunimas nedvejojo ir tapo miško broliais-partizanais ar jų ryšininkais, nes žinojo, kas yra laisvė ir ką reiškia jos praradimas. Gimnazistai ištverdavo žiaurius naktinius tardymus („vos gyva grįžusi iš tardymo susieriesdavau kaip šuva ant gulto ir meldžiau Dievą ir Motinėle Mariją ištvėrė“.) Anot Janinos, malda buvo galingas priešnuodis, ji padėjo ištverti kankynę ir Mordovijos spec. lageriuose. Po Stalino mirties atėjo palengvėjimas.

Kitame knygos skyriuje Janina perpasakoja savo vyro, tylenio suvalkiečio Vytauto Kluoniaus Golgotą. Vokiečiams traukiantis, užminuotame miške Vytautas neteko kojos. Jis vengdavo pasakoti kitiems apie baisųjį Vladimiro griežtojo režimo kalėjimą Rusijos šiaurėje, į kurį pakliuvo dar mokydamasis Šakių gimnazijoje, kaip išaiškintos „Laisvės sakalų“ pagrindinės organizacijos narys. Šiame kalėjime prauzuvo daug Lietuvos šviesuolių, tarp jų ir vyskupas Mečislovas Reinys. Kraupūs tardymai naktimis, kankinant iki sąmonės praradimo, turėtų kelti šurpą šiandieniniam skaitytojui, jeigu jame rusena vaizduotė ir supratimas, ką reiškė anuomet bolševikiniai budeliai.

Visa Vytauto Kluonio kalinimo ir sugrįžimo į laisvę istoriją panaši į daugelio politinių kalinių gyvenimą Sovietų sąjungoje. Sugrįžę jie negaudavo darbo ir mokslo, turėdavo palikti gimtąsias apylinkes, suvalkiečiai dažniausiai keldavosi į Klaipėdos kraštą. Šių eilučių autorės dvi tetos ūkininkaitės, slapstydamosios nuo išvežimo, tapo klaipėdietėmis, o mano tėvas Petras Žemaitis, bolševikmečio kalinys, grįžęs po 12 metų iš Sibiro, gavo darbą tik plytinėje, dirbo sunkų fizinį darbą – kasė molį, kol išėjo į pensiją. Niekas nepasiūlė padorinio darbo – politinis kalinys... Stebiuosi, kaip mane, politinio kalinio dukrą, priėmė į universitetą. Ir leido studijuoti žurnalistiką. Vis dėlto Vilniaus universitetas buvo šviesių žmonių – rektoriaus, dėstytojų ir studentų – sąjunga.

Kitas Eugenijaus Ignatavičiaus knygos skyrius, kurio pavadinimas skamba kraupokai: „Raganų šokis ant mirusio palaikų“ (reportažas iš Čečėnijos sostinės Grozno, 1994, sausio 17), skirtas dviem paslaptingai žuvusiems/nužudytiems prezidentams: Čečėnijos – Džocharui Dudačevui ir Gruzijos – Zviadi Gamsahurdijai. Jų žūtys išliko kaip paslaptis, už kurios kyšo dar paslaptingesnė Maskvos ranka. Tiedu vyrai sudegė ant laisvės aukuro, kad jų tautos išsivaduočiau iš Maskvos jungo.

Nukelta į 6 psl.

BALZEKO LIETUVIŲ KULTŪROS MUZIEJUS

Rugsėjo 14 d. 7 val. p. p. – Prof. Darius Kučinskas pristatys paskaitą apie etninius fortepijono pianolos ritinius, unikalią artefaktą Amerikos muzikos istorijoje. Keletas retų pianolos ritinių instrumentai bus eksponuojami renginio metu.

Rugsėjo 22 d. 2 val. p. p. – Rašytoja Birutė Putrius pristatys savo naują romaną „The Last Book Smuggler“. Romanas pasakoja apie jauną merginą Adą ir jos senelį Viktorą, knygnešį, kuris carinės Rusijos lietuviškos spaudos draudimo laikotarpiu kovojo dėl gimtosios kalbos išsaugojimo, slapta gabendamas per sieną į Lietuvą užsienyje spausdintas lietuviškas knygas.

Rugsėjo 30 d. 5 val. p. p. – 52-ą kartą pagerbiamas ir apdovanojamas muziejaus išrinktas Metų žmogus. Šiais metais juo tapo Marijus Gudynas, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos direktorius. Vieta: Balzeko muziejus.

6500 S. Pulaski Rd., Chicago, IL 60629 • tel. 773-582-6500 • www.balzekasmuseum.org

„Humanae vitae” enciklikai - jau penkiasdešimt

Romualdas Kriaučiūnas

Įvairių sukakčių tikrai apstu. Lietuvos Nepriklausomybės atstatymas ir Lietuvos skautija švenčia savo šimtmetį. Prieš 60 metų mirė popiežius Pijus XII, prieš 60 metų buvo išrinktas Jonas XXIII. Prieš 50 metų buvo paskelbta enciklika „Humanae vitae”. Prieš 40 metų mirė jos autorius popiežius Paulius VI.

Pradėkime nuo enciklikos autoriaus, palaimintojo Pauliaus VI. Giovanni Batista Montini (1897–1978) gimė šiaurinėje Italijoje. Jo tėvas buvo advokatas ir laikraščio redaktorius, o motina – aktyvi Katalikų akcijos darbuotoja. Jis turėjo du brolius. Į kunigus įšventintas 1920 m. Pasiūstas į Romą, trisdešimt metų buvo Vatikano valstybės sekretorius, dirbęs su kardinolu Eugenio Pacelli, vėliau tapusiu popiežiumi Pijumi XII. Popiežius Jonas XXIII Montinį pakėlė į kardinolus, o po penkerių metų, popiežiui mirus, buvo išrinktas nauju popiežiumi ir pasirinko Paulius VI vardą. Kitą dieną po išrinkimo jis pranešė, kad toliau tęs Antrojo Vatikano suvažiavimą, peržiūrės bažnytinės teisės kanonus, dirbs teisingumui bei taikai ir sieks krikščionių vienybės. Būdamas popiežiumi paskelbė septynias enciklikas. Iš jų daugiausiai žinomos yra „Populorum progressio” (1967) ir „Humane vitae” (1968). Mirė sulaukęs 80 metų. 2014 m. buvo paskelbtas palaimintuoju, o 2018 m. spalio 14 bus paskelbtas šventuoju.

Ieškodamas trumpo „Humanae vitae” enciklikos aptarimo, jį radau žurnalo „Laiškai lietuviams” 1968 m. rugsėjo numeryje. Straipsnio autorius – Kęstutis Trimakas SJ, tuo metu buvęs to žurnalo redaktoriumi. Šiomet sueina penkeri metai, kaip jis iškeliavo pas Tvėrėją.

Straipsnio autorius teigia, kad visoje Bažnyčios istorijoje turbūt joks kitas popiežiaus viešai paskelbtas nutarimas nesusilaukė tokios greitos ir stiprios reakcijos kaip ši enciklika, draudžianti gimimų kontroliavimą dirbtinomis priemonėmis.

„Popiežiaus nutarimo aplinkybės buvo tokios: viešajai opinijai vis labiau atkeipiant dėmesį į žmonijos gausėjimą, tobulėjant dirbtinoms gimimų kontroliavimo priemonėms, plečiantis jų vartojimui, pagaliau ir vis labiau vystantis teigiamesnėms pažiūroms į Vedybinį gyvenimą, Katalikų Bažnyčia turėjo tarti savo žodį vedybinės moralės klausimais”, – dėstė kun. Kęstutis Trimakas SJ. Iki tol galiojo Pijaus XI draudimai vartoti bet kokias dirbtines priemones gimimams reguliuoti. Toliau ką tik cituotas autorius pastebėjo, kad popiežiaus nutarimas buvo laukiamas, bet griežto uždraudimo didelė Bažnyčios dalis nesitikėjo. Nemažai vyskupų ir net kardinolų patarė popiežiui draudimo nebekartoti.

Enciklikoje popiežius pareiškė, kad Bažnyčiai, turinčiai kompetenciją moralės klausimuose, reikia naujai persvarstyti vedusiųjų pareigas, ypač kai tai susiję su gimimų kontroliavimu. Po išsamių studijų buvo padarytos išvados, išvardintos 31 enciklikos skyrelyje. Į žmogų reikia žiūrėti visuotiniu žvilgsniu, pagal kurį vedybos yra Dievo įsteigta institucija. Jose vedusieji dovanoja viens kitam ir

„Catholic Herald” laikraščio pirmasis puslapis po „Humanae vitae” pasirodymo

linksta į savo būtybių susivienijimą, siekdami bendradarbiauti su Dievu gimdant ir auklėjant vaikus. Vedybinis aktas turi dvi neperskiriamas prasmes – vienijimosi ir gimdymo. Todėl „kiekvienas moterystės aktas privalo būti atviras gyvybės perdavimui”. Į šį dėsni turi būti atsižvelgta, net atsakingai ir išmintingai ribojant vaikų gimimų skaičių. Dėl to abortas ir sterilizacija yra uždrausti, o „taip pat kiekvienas veiksmas, kuriuo prieš vedybinį aktą, laike ar po jo, vyraujantis natūraliomis pasekmėmis, siekiama kaip tikslo ar kaip priemonės, nepradėti naujos gyvybės”.

Enciklikoje leidžiama naudotis natūraliais nevaisingumo periodais, bet ir tai ne nuolatos ir tik iš tikro reikalo vengiant turėti vaikų. Taip pat leidžiama gydantis naudoti medicininės priemonės, nors jos ir kliudytų naujai gyvybei prasidėti.

Pirma reakcija į encikliką buvo greita ir stipri, ne tik iš kitamanių, bet ir iš katalikų. Su kai kuriomis išim-

timis vyskupai viešai pakluso ar bent viešai neprieštaravo enciklikai. Vieni iš širdies pritarė enciklikai ir gyrė popiežių už drąsą, dėkojo jam už aiškų žodį. JAV vyskupai jungėsi kartu su popiežiumi ir ragino savo kunigus ir žmones nuosirdžiai priimti tai, ko popiežius moko, nuodugniai studijuoti ir to šviesoje suformuoti savo sąžinę.

Minint enciklikos penkiasdešimtmetį, Kolumbo vyčių 2018 m. liepos mėn. žurnalo „Columbia” vedamajame rašoma, kad turimi duomenys rodo encikliką buvus visiškai nevykusia (angl. „a total failure”). Kitame vedamajame, atspausdintame katalikų savaitraštyje „Our Sunday Visitor” (2018.07.22-28), rašoma, kad enciklikos prisiminimas jos penkiasdešimtmečio proga yra tarsi senų žaizdų atnaujinimas. Dauguma tikinčiųjų atmetė nurodytus principus ir jų pri laikymą gyvenime.

Pabaigai pasitelksiu kun. Kęstutis Trimako mintis, atspausdintas žurnale „Laiškai lietuviams”, praėjus

keletui savačių po enciklikos paskelbimo. Tai psichologiškai įžvalgios ir drąsios mintys, atėjusios iš vienuolio jėzuito, prisiekusio paklusnumui. Nežinau, ar tuomet kunigas Kęstutis sulaukė kokių nemalonumų, bet vėliau su jezuitais atsiskyrė. „Nors ir kaip yra svarbi gimimo kontrolės moralė, visas šios enciklikos tebesitęsias epizodas liečia dar kitą – gal net svarbesnį – vienų vieno popiežiaus autoriteto klausimą. Sąmoningai sakome *vienų vieno* dėl to, kad ši moralės klausimą visai Bažnyčiai apsiėmė išspręsti pats vienas popiežius: esminiai be vyskupų, teologų ir be tikinčiųjų”. Toliau K. Trimakas pastebi, kad *vienų vieno* popiežiaus autoritetas gal ir buvo galimas praėjusiais šimtmečiais, kada monarchinė tų laikų dvasia labai pabrėžė popiežiaus *primate*, tačiau tie laikai praėjo. Jis mini popiežių Paulių VI, sakiusį, kad Bažnyčia ima vis labiau suvokti save. „Ji nėra vien popiežius, bet ir vyskupai, ir tikintieji”. Enciklika yra Pauliaus VI balsas, vargiai laikytinas vyskupų kolegiskumo ir tikinčiųjų nuovoką išreiškiančiu balsu. „O kas būtų buvę, jei jis būtų pasidalinęs sprendimu su savo broliais vyskupais, kuriems irgi pavesta kolegiskai ir solidariai vadovauti Bažnyčiai?”

Popiežiaus Pranciškaus mokymai, sutelkti „Amoris Laetitia” („Meilės džiaugsmas”) dokumente, yra anks tyvesnių nurodymų perdavimas naujai kartai. Jis paskelbė apaštališką paraginimą apie meilę ir džiaugsmą šeimoje. „Negana vien svarstyti, ar asmens veiksmas atitinka visuomeninį įstatymą ar normą ar neatitinka, nes to nepakanka konkrečioje žmogaus egzistencijoje įžvelgti ir laiduoti visišką ištikimybę Dievui” („Bažnyčios žinios”, 2016 nr. 7). Komentatoriai teigia, kad naująją kartą labiau veikia sektini pavyzdžiai, o ne pamokslavimas.

Didvyriškų kovų pėdsakais

Atkelta iš 5 psl.

Todėl ir buvo sunaikinti... Ala Dudajeva, po vyro žūties, pakeliui į Estiją (bijojo, kad ir ją su vaikais Maskvos statytiniai sunaikins) sustojo Vilniuje, atėjo į „Dienovidžio” redakciją (kažkas ją atsiuntė, kad padaryčiau pokalbį su ja) ir mes ilgai kalbėjomės apie sunkų kelią iš vergijos į laisvę. Sunku kalbėti apie karžygius (kitai jų nepavadinsi) ir Eugenijaus tekstas apie čečėnų ir gruzinų vadus kankinius taip pat prisodrintas gyvenimo sunkio...

Neišvengiamai noriu pacituoti, ką Lietuvos pasiuntiniams, tarp kurių buvo ir Eugenijus Ignatavičius, kalbėjo pirmasis nepriklausomos Gruzijos prezidentas Zviadas Gamsachurdija: „*Lietuva – mylima šalis. Todėl, kad mes kartu kovojom prieš imperiją. Visada buvom solidarius. Neužmiršiu, kai laimėjome rinkimuose ir mane išrinko prezidentu, Landsbergis pasveikino gruzinų kalba. Tą laikraštį visa Gruzija rankose nešiojo. Jaudinausi dėl Lietuvos sausio mėnesį, skambindavau dažną naktį. Mūsų santykiai su ponu Landsbergiu visada buvo šilti, nors mes iki šiol niekada nesimatėm. Ir Gruzijos, ir Lietuvos – tas pats likimas. Prieš mus jie darė tą patį, kaip ir prieš jus.*” (p. 75)

Dar keletas knygos skyrių – „Daigai iš lauko gelmės”. Poetiškas pavadinimas. Vėlgį apie partizaninę kovą už Lietuvos ir jos žmonių laisvę. Ir kovotojai: rikiuojasi pavardės, partizanų suėmimai, tardymai, kalėjimai ir lageriai – o juk buvo jaunimas, įkvėptas laisvės idealo. O tą idealą juose formavo jų mokytojai. (*Ekspromtas: prisimenu savo bendravimą su Vilniaus prestižinės mokyklos vyresniųjų klasių moksleiviais. Mokytoja lituanistė prašė apie ką tik noriu pakalbėti su jos auklėtiniais. Nejučia pasi-*

rinkau temą: kas yra jūsų idealas. Klasė, išgirdusi šį pareidavimą, nuščiuvo ir niekaip nepasisekė jos prakalbin-ti. Jaučiausi nejaukiai ir aš, ir mano mylima mokytoja, tos klasės auklėtoja).

O tragiškiausias ir lyriškiausias tekstas Eugenijaus Ignatavičiaus knygoje „Nepabūgę laisvės” - dokumentinė apysaka apie meilę, kovą ir žūtį bunkeriuose. Apysakos pavadinimas „Juozapėlis”. Tai amerikietės (Čikaga, Filadelfija) Izabelės Vilimaitės, atvykusios į Lietuvą ir tapusios partizane, meilės ir žūties istorija. Neregėtai skaudi (apie ją prieš keletą, o gal jau ir keliolika, metų buvo sukurtas filmas „Stirna”). Grįžusi į Lietuvą pas gimines, Izabelė sužinojo apie Prisikėlimo apygardos partizanus, susipažino su jų vadu, laikraščio „Prisikėlimo ugnis” redaktoriumi Vytautu Šniuoliu (slapyvardis Vytenis) išmylejo jį, pasirinko slapyvardį „Juozapėlis” ir išėjo į mišką. Sunkus ir skaudus buvo gyvenimas miške tarp vyrų, ypač kai žuvo jos mylimasis. Tačiau „Stirna” miške ištverė iki galo ir žuvo, kai bunkerį, kuriame ji buvo pasislėpusi su partizanu „Audroniu”, aptiko enkavedistai. Bunkeris buvo išduotas, atvažiavę čekistai į jį „metė keletą granatų – trenkė kaip griaustinis, subyrėjo visų langų stiklai. Tik po to ryžosi leisti gilyn. Po vieną ištraukė lavonus. Izabelė buvo sudraskyta neatpažįstamai” (p. 219). Pasakoja sodybos šeimininkų dukra Genutė: „Jų kūnus sudrėbė į sunkvežimį, kaip kokius gyvulius, nugalabytus žvėris, ir mus, susodinę ant viršaus, išgabeno į kalėjimą”. Bunkerio išdavikas liko neišaiškintas... Tikriausiai išdavikas buvo partizanas, paimtas gyvas ir užverbuotas agentu-smogiku.

Apie Izabelę Vilimaitę-Stirną prieš keletą (o gal jau ir keliolika) metų Vilniaus kino teatruose ėjo filmas. Kiek prisimenu, buvo Eugenijaus Ignatavičiaus scenarijus, o filmo pavadinimas „Stirna”. Praėjo daug metų, filmo vaizdai neišnaikinamai lindi mano smegenų atminties ląstelėse. Taip būna retai...

Iš Vilniaus į Berlyną ir atgal

Ieva Marija Mendeikaitė

Kelioms dienoms buvau išvykusi į Vokietiją, Berlyno miestą, ir labai nustebau ne tik pamačiusi ten nemažai lietuvių, bet ir patyrusi, kokie stilingi, gražūs ir laimingi jie atrodė (nežinia ar todėl, kad atvyko čia studijuoti ir pradėti naujo gyvenimo etapo, ar todėl, kad jau greitai turi spėti į skrydį atgal į Lietuvą). Kad ir kaip būtų, nenuostabu, kad Berlynas daro žmones laimingus: čia apstu kultūros, nuostabių muziejų, žmonių, parodų ir istorinių bei interaktyvių būdų pažinti šį miestą.

Didžiausią nuostabą ir galbūt kiek didesnę nuogąstavimą sukėlė tai, kad Rytų Berlynas taip smarkiai skyrėsi nuo Vakarų Berlyno. Kodėl taip yra – žinant Vokietijos istoriją, turbūt aiškinti nereikia. Bet kodėl SSRS simbolika ir Grigorijaus juostelėmis „pasipuošę“ Kremliaus aktyvistai ir žygeiviai yra toks įprastas Berlyno reiškinyss dar ir šiandien? Ir net prie pačių žymiausių turistinių objektų, tokių kaip Branderburgo vartai ir Reichstagas? Keliaudama susimąsčiau, kas būtų, jeigu vietoje tų SSRS ir Tarybų Rusijos vėliavų plėvėtų nacių, Hitlerio, apskritai vokiškosios politinės doktrinos simbolika? Tikriausiai tie demonstrantai ten jau nebestovėtų. Taip slogu, pikta ir liūdna pasidarė, kad SSRS simbolika tokio dydžio mieste yra toleruotina norma, kad net yra leidžiama rojuoti plakatais su itin šlykščia propaganda: vaizduojami nužudyti vaikai, o prierasas skelbia, kad tai padarė Ukrainos armija ir kad ją būtina reiklia stabdyti, taip pat yra renkami ir sąjungininkai (plakatuose parašyta, kad pageidautina, jog jie būtų iš Amerikos).

Ir nors dalis turistų pro tokius raginimus praeidavo nekreipdami dėmesio arba perskaitę nusijuokdavo, kai kurie, ypač jaunesni arba iš visiškai kito žemyno atvykę turistai skaitė, tikėjo ir fotografavo taip viešai ir neskaniai pateiktą propagandinę kolorado vabalų paliktą informaciją. Ir dėl tokių menkų dalykų pasaulis plėšosi pusiau. Akimirksniui susimąstai, ką pagalvotų pro šalį einantis ukrainietis; ar į tokias tautybes šiais laikais jau yra nusispjauti, kai kituose žemynuose jau net tampa mada nešioti drabužius su sovietų simbolika ar rusiškais keiksmažodžiais, užrašytais kirilica? Tai nematytas ir negirdėtas dalykas, kurio nori ir kuris intriguoja „mandriausius“ ir labiausiai istorikai neišprususius socialinių tinklų ir ne tik jų žvaigždūnus. Matyt, kai laimi pasaulinį karą, apeini tam tikras taisykles, ir nesvarbu kiek nekaltų gyvybių nužudei ir toliau sistemingai žudai savo nepatenkintomis geopolitinėmis ambicijomis, šio režimo atributika yra ir toliau ne tik kad neuždrausta Vakarų šalyse, bet dar ir labai sėkmingai perkama. Liūdna, ypač šalyje, kuri garsi tuo, kad tvirtai laikosi savų įstatymų.

Bet, nepaisant to, Vakarų Berlynas vis tiek paliko gerus išspūdžius. Nuostabūs muziejai, pilni dar išpūdingesnių parodų, meno kūrinių, paveikslų, skulptūrų, filmukų ir net grojančių instrumentų iš bronzos amžiaus laikų tikrai negalėjo nesužavė-

Karl Friedrich Schinkel. „Landscape with Pilgrim“

ti ar palikti abejingo. Ypatingai nuostabi buvo paroda „Wanderlust“, kurios tematika – sugrįžimas į gamtą, į save. Svajoti ir klajoti 1800 m. tapo populiariu užsiėmimu ir savęs pažinimu, kuris ryškiai atsispindėjo ir meno gy-

venime, paveikslų potėpiuose. Kaip greitai atsvara socialiniams pokyčiams, įtakotiems Prancūzijos revoliucijos, buvo suformuotas naujas, lėtas ir išsamus savęs ir pasaulio pokyčių pažinimo metodas, kurį dar galima paju-

Checkpoint Charlie, Friedrichstraße, Berlin

Odesos kino festivalis

Atkelta iš 4 psl.

Tai graudžiai romantiška meilės drama, pasakojanti apie neįmanomos meilės dilemą tarp pianisto, kompozatoriaus, dirigento Viktoro ir dainininkės, šokėjos, gražuolės Zuzanos. Jų komplikuoti ir aistringi santykiai auga, blėsta ir vėl išsiplėsia nuo 1949-ųjų iki 1964-ųjų, o meilės bangavimą veikia ir istorinės aplinkos nuotaikos. Filmas man pasirodė plakatishkas, nuobodokas ir tikrai neprilygo „Idai“.

Bene didžiausią išpūdį festivalyje paliko naujausias žinomo ukrainiečių režisieriaus, tokių filmų kaip „Maidanas“, „Nuolankioji“, „Austerlicas“, „Rūke“, „Blokada“ ir kitų kūrėjo Sergejaus Loznicos naujausias filmas „Donbasas“, taip pat rodytas šiomet Kanuose. Kalbant apie šį filmą ir po jo vykusią ilgą diskusiją su režisieriumi, būtina paminėti, jog festivalis negalėjo atsiriboti nuo politikos, nuo to, kas vyksta Donbase, nuo Rusijos ir Ukrainos konflikto.

Prieš kiekvieno seanso pradžią, be išimties ekrane pasirodydavo gerai žinomo ukrainiečių dokumentinių filmų režisieriaus Olego Sencovo, Rusijos apkaltinto dėl teroristinės grupuotės įkūrimo Kryme ir įkalinto 20-čiai metų Sibire portretas bei užrašas, kiek dienų jis jau badauja. Festivalio metu tas skaičius artėjo prie 70, dabar jau viršija šimtą dienų. Paleisti O. Sencovą, kurio byla kelia

daug klausimų reikalavo net tokie garsūs pasaulio aktoriai, režisieriai ir rašytojai kaip Johnny Depp, Pedro Almodovar ir Stephen King, tačiau Rusija nenori girdėti jokių argumentų. Pasirodžius ekrane O.Sencovo portretui, salėje žiūrovai atsistodavo ir ilgai plodavo. Tada galėjai gerai pajusti, kaip arti meno yra politika, kaip viskas persipynę.

Naujasis S. Loznicos, kuris pats yra kilęs iš Donbaso regiono, filmas aštriai, šaržuotai ir vietomis labai skaudžiai vaizduoja tai, kas vyksta toje teritorijoje, kokių nuomonių laikosi ten gyvenantys žmonės, kuo jau kelerius metus vykstantis karas pavertė aplinkinius. Vietomis tas šaržas vertė žiūrovus juoktis, bet čia pat buvo ir baisu. Po filmo režisierius sulaukė daugybės klausimų, padėkų ir pagyrų už tokios sunkios temos nagrinėjimą. Vietos žiūrovai sakė besidžiaugiantys, kad jų Odesos karas neužkludė, nors iki fronto linijos – vos keli šimtai kilometrų.

Būnant Odesoje ir besidomint kinu, tiesiog būtina aplankyti ir garsią Aleksandro Dovženkos kino studiją, kuri ateinančiais metais minės šimtmetį. Čia prie įėjimo pastatytas paminklas studijoje nemažai dirbusiam garsiam rusų bardui ir aktoriui Vladimirui Vysockiui. Įdomios ekskursijos metu galima aplankyti paviljonus, kuriuose kažkada filmavosi garsioji ukrainiečių nebyliojo kino žvaigždė Vera Cholodnaja, apžiūrėti garsiems filmams skirtus eksponatus, dekoracijas. Pastaraisiais metais studija išgyvena ne pačius geriausius laikus, filmų kuriama nedaug, bet ieškoma galimybių dirbti su užsieniečiais ir išsilaikyti.

ti ir šiandien.

Prasidėjus romantizmo periodui, menininkai atrado gamtą kaip būdą išreikšti save patį. Gamtos pažinimas vykdavo žygio metu, kelionėse, stebima naujais, dar neištirtais kampais. Mene tai perteikiama kaip simboliškas gamtos ir žmogaus peizažas; mano mėgstamiausias – Karlo Friedrich Schinkel „Landscape with Pilgrim“, kuriame matome piligrimą, sėdintį ant kalvos viršūnės ir stebintį nuostabų gamtos saulėlydį virš miesto pastatų. Pažvelgus ir pradėjus analizuoti šį paveikslą pasidaro ypatingai jauku, gera ir ramu. Ypač jeigu esi intravertas, tada tai tikrai jautiesi lyg būtum šio paveikslo dalis ir norėtum sėdėti kartu su šiuo vienuoliu ant kalvelės viršaus.

Parodą sudaro menininkų Caspar David Friedrich, Carl Blechen, Karl Friedrich Schinkel, Johan Christian Dahl, Richard Wilson, Christen Købke, Gustave Courbet, Iwan Kramskojaus, Ferdinand Hodler, Auguste Renoir, Emil Nolde, Ernst Ludwig Kirchner, Otto Dix ir Ernst Barlach darbai. Jie atskleidžia, koks paveiklus ir ryškus gamtos motyvas supo keliautoją per visą devynioliktojo amžiaus meno istoriją. Ir šis aspektas buvo tyrinėjamas ne tik Vokietijoje, bet ir Prancūzijoje, Didžiojoje Britanijoje, Danijoje, Norvegijoje bei Rusijoje. Dalis parodoje rodomų meno kolekcijos darbų buvo pasiskolinti iš Europos ir JAV atrinktų kolekcijų iš šių šalių Nacionalinių galerijų; tai sudaro galimybę į Vokietiją atvykusiam turistui apžiūrėti daugiau nei 120 meno kūrinių, tad norint apeiti visą muziejų salą, tikrai prireiks visos dienos. (Bet tai padaryti labai labai verta!).

Na, o pabaigai norėčiau pridurti, kad labai ryžtingai rekomenduoju visiems per savo gyvenimą aplankyti kuo daugiau muziejų, išvysti kuo daugiau parodų ir apskritai pasistengti kuo dažniau išeiti iš savo komforto zonos ir susipažinti su pasauliu, nes tai puikus būdas augti ir tobulėti.

Adamkus

Atkelta iš 3 psl.

Lietuvai netekus nepriklausomybės, dar kurį laiką, iki spalio 26-osios, P. Linkevičius liko miesto vadovo pareigose. Manoma, kad prie šito prisidėjo ministru tapęs buvęs šiaulietis Valerijonas Knyva, kuriam, dukters teigimu, tėvas nemažai gero padaręs. Tačiau neabejotina, kad šitokios pagalbos

Gražina Linkevičiūtė su mama. Apie 1934-35 m.

tikrai nereikėjo – istorija, kad buvęs smetoninis burmistras tebėra savo kėdėje, nuėjo iki kompartijos 5-ojo suvažiavimo, kuriame Lietuvos komunistų (bolševikų) partijos Šiaulių miesto komiteto sekretorius Alteris Kleineris spjaudėsi žaibais ir perkūnais, primindamas ir tai, kad P. Linkevičius kovojo prieš raudonąją armiją.

Pažįstamiems šiaip taip įdarbinus P. Linkevičių eiliniu juristu, ir ši žinia netruko pasiekti Vilnių – 1941 m. balandžio 2 d. apie tai kalbėta net LKP(b) CK biure. Nebeliko nieko kito kaip slėptis nuo būsimo represijų, nuo saugumiečių. Dukra Gražina pamena, kad į jų namus paskambino V. Knyva ir pasakė, kad kuo greičiau važiuotų iš Šiaulių, nes suims. „Iki kitos gatvės tuomet tėvą palydėjau aš viena, – prisimena G. Linkevičiūtė-Giedraitienė. – Su mama atsisveikino prie durų. Daugiau niekada nebepasimatė”.

IŠVEŽĖ TAIP, KAIP STOVĖJO

Kai išvežė, buvo 1941 m. birželio 13 d. Paėmė iš senelių ūkio Pakruojo rajone Kalevų kaime. Mama galvojo, kad čia bus saugiau, tačiau kažkas žinojo, jog Linkevičiai kaime, įskundė.

Ilgai pergyveno, kodėl netesėjo žadėto žodžio čia nesirodyti netikras Gražinos brolis Kęstutis. Jis buvo pirmosios P. Linkevičiaus žmonos Elzbiotos Janinos Kakarėnaitės, džiova mirusios netrukus po to, kai abu sugrįžo iš Sibiro 1920 m., sūnus. Neščia moteris užsivyniojus ant pilvo tuomet parsivežė į Lietuvą lietuvišką trispalvę, su kuria prieš raudonąją armiją kovojo P. Linkevičiaus vadovaujamas Sibiro lietuvių batalionas. Toji vėliava iki sovietų okupacijos prakabėjo Kauno karo muziejuje.

Broliai gimnazijoje buvo likęs paskutinis egzaminas. Neįtardamas blogiausio, jis nebepasiliko pas draugus, nutarė nors trumpai vėl pabūti su šeima. Atvažiavo apie septintą valandą ryto, su „gruzoviku”. Jame – trys automatai ginkluoti rusų kareiviai ir trys žydų tautybės civiliai.

„Liepė rengtis ir tuoj važiuoti, - pa-

sakoja G. Linkevičiūtė-Giedraitienė. – Dar klausė, kur vyras. Mama pasakė, kad nežinanti. „Vešim pas tėvą”, – lyg ir pajuokavo vienas civilių”. Neleido pasiimti absoliučiai nieko. Išvežė taip, kaip stovėjo. Net duonos gabaliuko negalėjo pasiimti, net megztinio.

Ponios Gražinos teigimu, opercijai vadovavo vienas iš žydų.

Nugabeno tiesiai į vagoną Šiaulių geležinkelio stotyje. Ten tokių nelaimėlių buvo jau ne vienas. Tačiau vis dar vežė ir vežė naujus. Per trejetą parų suformavo gal poros dešimčių vagonų ešeloną. Tuomet dešimtmetė G. Linkevičiūtė „savajame” vago-

ne su buvusio Autobusų stoties savininko Chlebinko dukra buvo mažiausios. Kituose vagonuose buvo ir tik ką gimusių. Čia buvo daug pažįstamų žmonių. Ne vieną jų buvo mačiusi ateinant pas tėvą.

Kol rinko žmones išvežimui, Janina Linkevičienė pro vagono langą išmetė raštelį, prašydama padėti, nurodė adresą. „Man atrodo, tą raštelį pagavo buvusio burmistro Jackaus Sondeckio dukra Danguolė, – prisimena G. Linkevičiūtė-Giedraitienė. – Ir nunešė mūsų auklei-šeimininkei Stasei Petraitytei, nepaprasto gerumo žmogui. Ir ji kažką atnešė, sugėbėjo perduoti”.

PAKELIUI Į PASAULIO PABAIGĄ

To, kas vyko paskui, ponja Gražina beveltytų neprisiminti. Tačiau ir po šešiasdešimties metų tas košmaras dažną naktį iš naujo ir iš naujo sapnuojasi.

Gražiai auklėtai jaunai panaitei atrodė, kad atėjo pasaulio pabaiga. Ne ką kitaip jautėsi ir mama. Ją daugelis bendrakeleivių pažinojo visų pirma kaip žinomą dainininkę – buvo baigusi Konservatoriją, koncertuoti net į Kauną važiuodavo. „Mama – Janina Adamkavičiūtė – buvo Valdo Adamkaus tėvo sesuo, – paaiškina giminystę su Lietuvos Respublikos Prezidentu. – O mūsų močiūtė bendra”.

O tame baisiajame vagoje visi vienas kitam buvo lyg giminės. Tačiau ilgainiui net menkiausios viltys blėso: ir senas, ir jaunas, ir mažas duso ir geso be vandens, oro, be maisto. Pirmą sykį duris atidarė tik toli Rusijoje, Velikije Luki stotyje. Tuomet ir maisto – kažkokios košės – pirmąkart pro duris įkišo.

„O paskui vėl vežė ir vežė be sustojimo – iki Bijsko Altajaus krašte. Mat bevežant prasidėjo karas, vokiečiai lipo ant kulnų”, – prisimena G. Linkevičiūtė-Giedraitienė.

Čia juos rinkosi kažkokie „pirkliai” ar saugumiečiai. Linkevičiai pateko į tą grupę, kurią išvežė į kalnus. Drauge paėmė Chlebinkus, Kemerienę, Lipšicų, gal dvyliką „padvadų” prisodino. Darbas fermoje, kolchozo laukuose nors ir buvo sunkus, tačiau dar ne pats blogiausias. O ir laukinių uogų ten buvo galima pasirinkti. Altajai – tenyškščiai žmonės siaurom akytėm, anot ponios Gražinos, taip pat ne patys blogiausi.

O pasaulio pabaiga vos po metų jau laukė kitur – prie Laptevų jūros.

Tęsinys kitame numeryje

Kultūros kronika

Rugpjūčio 5–10 dienomis Daegu, Pietų Korėjoje, įvyko 43-oji tarptautinė kompiuterinės muzikos konferencija ICMC 2018, kurioje dalyvavo ir kompiuterinės muzikos kūrėjas iš Lietuvos Gintas Kraptavičius. Šių metų konferencijoje buvo surengta per dvidešimt aktualiosios kompiuterinės muzikos koncertų, parengtos penkios klausymosi erdvės programos, beveik keturiasdešimt instaliacijų, vyko pranešimai, diskusijos, kūrybinės dirbtuvės specialistams ir vaikams. Konferencijoje buvo aptariamose garsovaizdžio, garso ekologijos ir kompiuterinės muzikos paveldo išsaugojimo temos. Ginto Kraptavičiaus muzikinis kūrinys „acousma light. Episode#1” skambėjo trečiojoje klausymosi erdvės programoje. Pristatyti savo kūrinį ir papasakoti apie savo kūrybos metodus kompozitorius buvo pakviestas ir šios konferencijos internetinio interviu sesijai.

Vilniuje susibūręs tarptautinis senosios muzikos ansamblis „Canto Fiorito”, vadovaujamas Rodrigo Calveyros, sulaukia vis daugiau užsienio festivalių dėmesio ir tampa kolektyvu, aktyviausiai reprezentuojančiu Lietuvos senąją muziką Europoje. Rugpjūčio 31 d. XI-ame Šiaurės šalių viduramžių muzikos festivalyje „NoMeMus” ansamblis atliko vėlyvųjų viduramžių stiliaus *ars subtilior* programą „Beauté Parfaite” („Tobulas grožis”), sulaukusį didelio organizatorių susidomėjimo. „Canto Fiorito” programoje skambėjo vieno įtakingiausių vėlyvųjų viduramžių kompozitorių Johanneo Ciconia'os (c. 1370–1412) kūriniai ir jo amžininkų muzika, kurią atliko dainininkai Renata Dubinskaitė, Saulė Šerytė ir Nerijus Masevičius bei išilginės fleitos bei nešiojamųjų vargonėlių (organetto) atlikėjai R. Calveyra ir Roger Helou.

Šiaurės Reino-Vestfalijoje vykusiame tarptautiniame literatūros festivalyje „Poetische Quellen” nemažai dėmesio skirta ir lietuvių literatūrai. Rugpjūčio 24 dieną pristatytas vienas sėkmingiausių pastarųjų metų vertimų į vokiečių kalbą – Antano Škėmos romanas „Balta drobulė”. Ši pernai „Guggolz” leidyklos išleista knyga sulaukė ypatingo Vokietijos literatūros kritikų dėmesio. Neseniai pasirodė antrasis leidimas. Neišverčiamo romano reputaciją turėjusį kūrinį į vokiečių kalbą meistriškai išvertė Claudia Sinnig. Būtent ji kartu su leidėju Sebastianu Guggolz'u dalyvavo renginyje, kuris vyko po atviru dangumi pačiame Bad Oeynhausen miestelio centre. Svečius kalbino žurnalistas Jürgenas Keimeris, romano ištraukas skaitė aktorius Thomasas Streipertas. Diskusijoje dalyviai kalbėjo apie Antaną Škėmą, istorinį jo kūrybos kontekstą, lietuvių kalbą, vertimo subtilumus ir leidybą.